เทศน์อบรมฆราวาส ณ วัดป่าบ้านตาด
เมื่อวันที่ ๒๘ กรกฎาคม พุทธศักราช ๒๕๒๕

มหาการุณิโก นาโถ หิตาย สพฺพปาณินํ

การที่ชาวพุทธระหว่างพระสงฆ์กับประชาชนพบกัน ส่วนมากก็ต้องพูดถึงเรื่องอรรถเรื่องธรรม เพราะเรื่องโลกเคยมาเสียจำเจ เรื่องธรรมมีเวลาเป็นกาลเป็นสมัย จึงจะได้พบได้สนทนา ได้ยินได้ฟังข้ออรรถข้อธรรมจากกันและกัน เพราะฉะนั้น วันนี้จึงถือโอกาสพูดธรรมะเพื่อเป็นสัมโมทนียกถา เครื่องระลึกรื่นเริงในอรรถในธรรมระหว่างแห่งกันและกันแก่ท่านทั้งหลายตามโอกาสอันควร

นับแต่ดึกดำบรรพ์มา โลกกับธรรมแยกกันไม่ออก ถ้ามีแต่โลกล้วน ๆ ไม่มีธรรมเข้าเคลือบแฝง ถ้าเป็นรสอาหารก็ไม่มีรสสนิท ถึงจะเอร็ดอร่อยขนาดไหนก็ยังไม่สมบูรณ์ เช่นเดียวกับอาหารที่มีเฉพาะคาวเท่านั้น หวานไม่มีก็ไม่สมบูรณ์ ถ้ามีทั้งหวานทั้งคาวแล้วก็สมบูรณ์ นี่ถ้ามีแต่โลกล้วน ๆ ก็ไม่สมบูรณ์ จึงต้องมีธรรมเข้าเคลือบแฝง เข้าเป็นน้ำเชื่อมเพื่อให้ระหว่างโลกกับธรรมปฏิบัติไปด้วยความราบรื่นดีงาม

ผู้ปฏิบัติธรรมก็อาศัยโลก เช่น จตุปัจจัยไทยทานทั้งสี่นี้ บรรดานักบวชต้องถือโลกเป็นชีวิตจิตใจ คือปัจจัยทั้งสี่ได้แก่ บิณฑบาต อาหารการบริโภค จีวร ได้แก่เครื่องนุ่งห่มปกปิดกายและเป็นผ้าบริขารเครื่องใช้สอยของพระ ส่วนบิณฑบาตได้แก่ อาหารการบริโภคทุกสิ่งทุกอย่างบรรดาที่เป็นอาหาร เสนาสนะ ที่อยู่ที่อาศัย จะเป็นกุฏิ เป็นร้าน เป็นกระต๊อบแคร่ อะไรก็แล้วแต่เรียกว่าเป็นเสนาสนะ คือที่อยู่ที่หลับที่นอนที่อาศัยที่บำเพ็ญสมณธรรมของพระ คิลานเภสัช ได้แก่ยาแก้โรคแก้ภัยต่าง ๆ โลกอยู่ด้วยความจำเป็นกับสิ่งเหล่านี้ แม้พระที่บวชมาในศาสนาก็มาจากโลก พระมาจากคน คนมีความจำเป็นเช่นใด พระซึ่งมาจากคนย่อมมีความจำเป็นเช่นเดียวกันนั้น นอกจากสิ่งที่ผิดกับพระวินัยของพระจึงไม่ใช้ ด้วยเหตุนี้ระหว่างโลกกับธรรมจึงแยกกันไม่ออก ต้องอาศัยซึ่งกันและกันตลอดไป

พระหรือศาสนาที่มีอยู่ในโลกในหัวใจเรา ย่อมเป็นความร่มเย็นเป็นความอบอุ่น ถ้าไม่มีศาสนาเลย โลกนี้ก็เป็นสุญญกัป ว่างเปล่าจากความชุ่มเย็น ว่างเปล่าจากความสุขความเจริญ ว่างเปล่าจากสิ่งที่ยึดถือให้เป็นความอบอุ่นทางใจ ใจว้าเหว่รวนเรเร่ร่อนหาที่ยึดที่เกาะ แม้จะมีสิ่งต่าง ๆ พอกพูนมากมาย แต่ใจขาดที่พึ่งเสียอย่างเดียวก็เท่ากับขาดไปหมดทั้งโลก เพราะใจเป็นเรื่องใหญ่โตมาก สิ่งภายนอกที่เป็นวัตถุเป็นเครื่องอาศัยของกาย ใจได้อาศัยเป็นอารมณ์ยึดบ้างเพียงเล็กน้อยเท่านั้น แต่เวลาจะให้เป็นตัวของตัวจริง ๆ เป็นที่ฝาก

เป็นฝากตายได้อย่างแท้จริงนั้นต้องอาศัยธรรมเป็นเครื่องเกาะ อาศัยธรรมเป็นที่ฝากสุขฝากเป็นฝากตาย

ธรรมกับใจจึงเป็นของคู่เคียงซึ่งกันและกัน คือธรรมเป็นนามธรรม เป็นอาหารที่โอชาเหมาะสมกับจิตใจโดยเฉพาะ อาหารคาวหวานทุกสิ่งทุกอย่างขึ้นชื่อว่าสมบัติมากน้อยอันเป็นด้านวัตถุนั้นเป็นคู่ควรของกาย อาศัยกันในเวลาที่มีชีวิตอยู่ จิตใจก็ได้รับความร่มเย็นเป็นสุขบ้างเพียงเล็กน้อยว่าเราไม่ขาดที่อยู่ที่อาศัย ปัจจัยเครื่องใช้สอย พอเป็นไปเพื่อร่างกายในวันหนึ่ง ๆ เพื่อสนองความต้องการในเวลาหิวกระหาย เวลาร้อนเวลาหนาว เวลาเจ็บไข้ได้ป่วย นี่ใจก็มีความสบายด้วยเพียงเล็กน้อย

แต่หลักของใจที่เป็นที่อยู่ที่อาศัย ที่พึ่งเป็นพึ่งตายอย่างแท้จริงนั้นได้แก่ธรรม เฉพาะอย่างยิ่งก็คือ กุศลธรรม ได้แก่ธรรมฝ่ายเป็นบุญเป็นกุศล เป็นเครื่องหล่อเลี้ยงจิตใจให้มีความยิ้มแย้มแจ่มใสแช่มชื่นเบิกบาน เป็นความสุขความอบอุ่นทั้งปัจจุบันที่มีชีวิตอยู่และเวลาตายไป ก็ได้อาศัยอาหารอันนี้เป็นโอชารสเครื่องหล่อเลี้ยงจิตใจ เพราะฉะนั้น ผู้ที่มีศาสนาประจำใจ มีธรรมประจำใจจึงเป็นผู้สมบูรณ์พร้อมทั้งสองประการ ได้แก่ทางโลกก็มีที่พึ่งที่อาศัย ทางธรรมก็มีธรรมเป็นที่ยึดที่ฝากเป็นฝากตาย ด้วยเหตุนี้ธรรมกับโลกจึงแยกกันไม่ออก

คำว่าธรรมที่จะปรากฏในโลกนี้ ถ้าเราจะมาคิดเพียงแค่ปัจจุบันนี้ก็เป็นของง่ายดายนิดเดียว เพราะสมัยทุกวันนี้เป็นความสะดวกสบาย ฟังเทศน์ฟังธรรมเรื่องอรรถเรื่องธรรมมากน้อย เราจะฟังที่ไหนได้ทั้งนั้น ไม่ว่าทางหนังสือ ไม่ว่าฟังจากครูจากอาจารย์ ไม่ว่าจะฟังทางวิทยุทางไหนได้ทั้งนั้นมีทั่วถึงกันหมด นอกจากเราขี้เกียจเสียอย่างเดียวเท่านั้น ถ้าคิดเพียงแค่ปัจจุบันนี้ การฟังธรรม การได้ยินได้ฟังธรรมก็เป็นของง่ายนิดเดียว แต่ถ้าเราคิดย้อนไปถึงผู้ที่ขุดค้นธรรมขึ้นมาให้เราทั้งหลายได้ยินได้ฟัง และได้ทราบว่าบุญเป็นอย่างไร บาปเป็นอย่างไร นรกเป็นอย่างไร สวรรค์เป็นอย่างไร นิพพานเป็นอย่างไร คุณและโทษของสิ่งเหล่านี้เป็นอย่างไร วิธีละ วิธีถอดถอน วิธีบำเพ็ญให้เกิดให้มีขึ้นนั้นเป็นอย่างไรแล้ว เราจะเห็นว่าพระพุทธเจ้านี้เป็นผู้รองรับความเป็นความตาย ความทุกข์ความยาก ความลำบากของโลกทั้งสามนี้อย่างหนักที่สุดไม่มีใครเกินพระพุทธเจ้าเลย

เพราะสัตว์ทั้งสามแดนโลกธาตุนี้ ตกอยู่ในห้วงแห่งความมืดบอดแลกองทุกข์ทั้งมวล ตามีก็เห็นแต่สิ่งที่เป็นวิสัยของตาเท่านั้น หูมีก็ได้ยินแต่เสียงที่เป็นวิสัยของหูเท่านั้น อวัยวะหรืออายตนะทั้งหกจะสัมผัสสัมพันธ์แต่สิ่งที่เป็นวิสัยของตนเท่านั้น สิ่งที่นอกเหนือจากนี้ไม่สามารถจะรู้จะเห็น จะละจะถอนจะบำเพ็ญได้ เป็นวิสัยของพระพุทธเจ้าแต่พระองค์เดียวเป็นผู้รับภาระบอกสอนทุกแง่ทุกมุมเพื่อสัตว์โลกเข้าใจ ทั้งฝ่ายโทษฝ่ายคุณว่าจะควรปฏิบัติอย่างไร

เท่าที่ชาวพุทธเราพอลืมตาอ้าปากพูดศีลปฏิบัติธรรมได้ตามความรู้ความสามารถของตนเรื่อยมานี้ ก็เพราะพระพุทธเจ้าเป็นผู้เมตตาสั่งสอน นับว่าเป็นบุญวาสนาของพวกเราที่เกิดในท่ามกลางพุทธศาสนา ไม่งั้นจิตใจตลอดร่างกายจะเกิดความทุกข์ร้อนและว้าเหว่ที่สุด ราวกับว่าวที่เชือกขาดอยู่บนอากาศนั่นแล เพราะใจไม่มีธรรมเป็นที่ยึดอาศัย เนื่องจากไม่มีผู้แนะนำสั่งสอน ใจแม้มีก็สักแต่ว่าใจ ใจไม้ยังไม่เป็นบุญเป็นบาป แต่ใจมนุษย์เรานี้นอกจากไม่มีศีลมีธรรม ไม่รู้เรื่องศีลเรื่องธรรมแล้ว ยังสามารถที่จะกอบโกยเอาบาปเอาความทุกข์ทรมานเข้าสู่ใจได้อีกมากมาย ผลก็ไม่มีสิ่งใดที่จะเกิดความทุกข์ทรมานยิ่งกว่าใจที่บรรจุบาปกรรมไว้ภายในตน เพราะความไม่มีศาสนา

นี่เราจึงได้เห็นคุณค่าของพระพุทธเจ้าที่ตรัสรู้ขึ้นมาในแดนมนุษย์ และมีพระพุทธเจ้าเพียงพระองค์เดียวเท่านั้น ที่สามารถแหวกว่ายออกจากสิ่งที่มืดมิดปิดตาทั้งหลาย หลุดพ้นจากความกดขี่บังคับ ความทรมานมหันตทุกข์ทั้งหลายที่กิเลสปักเสียบไว้รอบพระทัย เกิดก็เกิดเพราะกิเลส ทุกข์ก็ทุกข์เพราะกิเลส ผลมีตั้งแต่เรื่องกองทุกข์ทั้งมวลและล้วนเกิดจากกิเลสเป็นผู้ผลิต กิเลสไม่เคยจะผลิตคนและสัตว์ ส่งเสริมคนและสัตว์ให้ไปสวรรค์ไปนิพพานเลย มีแต่ผลิตคนและสัตว์ให้เกิดตายพร้อมทั้งแบกกองทุกข์วกเวียนไปมาดังที่รู้ๆ เห็นๆ กันอยู่นี่แล กิเลสจูงสัตว์โลก จูงทำนองที่กล่าวมานี่เอง กรุณาฟังให้ถึงใจจะได้ถึงธรรมเป็นขั้นๆ ไป

กิเลสเป็นข้าศึกแก่ศาสนธรรมและเป็นข้าศึกแก่จิตใจของโลก บีบคั้นจิตใจของโลกมาเป็นประจำ ไม่มีคำว่าลดหย่อนผ่อนคลายและช่วยปลดเปลื้องสัตว์ให้พ้นจากทุกข์และอำนาจของมัน มีพระพุทธเจ้าเพียงพระองค์เดียวเท่านั้นเป็นผู้ทราบทั้งเหตุทั้งผลต้นปลายสุขน้อยทุกข์มาก หรือทุกข์มหันต์เพราะอำนาจของกิเลสกดขี่บังคับ มีพระพุทธเจ้าเท่านั้นทรงรู้วิธีละวิธีถอดถอน วิธีปราบปรามกิเลสทั้งมวลจนหลุดพ้นไปได้ กลายเป็นศาสดาองค์เอกของโลก ไม่มีใครเสมอเหมือน จึงได้นำทั้งโทษของกิเลส ทั้งคุณของธรรมออกประกาศเป็นศาสนธรรม สั่งสอนโลกเรื่อยมาจนกระทั่งทุกวันนี้ นี่แหละเรื่องศาสนาเป็นขึ้นมา ไม่ใช่เป็นขึ้นมาอย่างง่ายดาย เป็นขึ้นมาจากท่านผู้เสียสละชนิดเอาเป็นเอาตายจริงๆ คือพระพุทธเจ้าของพวกเรา เป็นองค์ประกันที่พึ่งอันเอกของโลกทั้งสามนี้ ให้ได้รู้ศีลรู้ธรรม รู้บาปรู้บุญ รู้คุณรู้โทษ รู้นรกสวรรค์ นอกนั้นไม่มีใครสามารถมาประกาศอย่างโจ่งแจ้งและอย่างถูกต้องแม่นยำเหมือนพระพุทธเจ้า

จึงมีในธรรมว่า **สวากขาตธรรม** ดังเราทั้งหลายได้สวดอยู่ทุกวันว่า **สฺวากฺขาโต ภควตา ธมฺโม** พระธรรมอันพระผู้มีพระภาคเจ้าตรัสไว้ดีแล้ว หรือตรัสไว้ชอบแล้ว คำว่าชอบหมายความว่าถูกทุกขั้นทุกภูมิแห่งธรรม ถูกต้องแม่นยำไม่มีผิด ว่าบาปมีก็มีจริง บุญมีก็มีจริง นรกมีก็มีจริง สวรรค์มีก็มีจริง นิพพานมีก็มีจริง ตรัสไว้ตามสิ่งที่มีที่เป็น ไม่ลบล้าง

สิ่งที่มีอยู่แล้วให้หายสูญไปด้วยทิฐิมานะ ด้วยความสำคัญด้นเดาต่าง ๆ แต่ตรัสไว้ตามสิ่งที่รู้ที่เห็นที่มีจริง ๆ เช่น บาป แม้พระพุทธเจ้าไม่มาตรัสรู้ บาปก็มี เช่นสมัยสุญญกัป กัปนั้นแลเป็นกัปที่บาปทั้งหลายเรืองอำนาจ บุญไม่มีปรากฏในหัวใจของสัตว์โลก เพราะไม่มีใครสนใจสร้างบุญ สนใจพอใจสร้างแต่บาปหาบแต่กองทุกข์ ไม่มีวันเวลาปลงวางกันเลย

บาปนี้ไม่สนใจก็สร้างได้ เพราะกิเลสมันเป็นศาสดาสั่งสอนโลกมาประจำหัวใจอยู่แล้ว ยิ่งศาสนาไม่มีกิเลสยิ่งชอบและเรืองอำนาจเต็มภูมิโดยไม่หวั่นเกรงสิ่งใด เพราะธรรมเครื่องต้านทานไม่มีในช่วงนั้น กิเลสสนุก บีบบังคับสัตว์ได้เต็มเม็ดเต็มหน่วย เต็มสติกำลังความสามารถฉลาดแหลมคมของมัน เมื่อมีธรรมขึ้นมาก็เป็นเครื่องคัดค้านต้านทานกันเป็นคู่แข่งกันระหว่างกิเลสกับธรรม ผู้มีศาสนาภายในใจจึงเป็นผู้ที่มีทางจะปลดเปลื้องตนออกจากทุกข์ได้ ผู้ไม่มีศาสนาเลยไม่มีทางปลดเปลื้องตนออกจากทุกข์น้อยใหญ่ได้ นี่แหละเรื่องของสุญญกัปเป็นอย่างนี้

เวลานี้เรามีศาสนา เราไม่ได้อยู่ในระหว่างแห่งสุญญกัป นับว่าเป็นบุญลาภของเราทั้งหลาย เกิดขึ้นมาก็ได้พบพุทธศาสนาซึ่งเป็นศาสนาอย่างเอก พูดอย่างตรงไปตรงมาตามความเป็นจริง จึงขอให้บำเพ็ญ นำศาสนธรรมของพระพุทธเจ้าที่ทรงขวนขวายหามาด้วยความเหนื่อยยากลำบาก เอาชีวิตของพระองค์เข้าเป็นตัวประกัน ได้อรรถได้ธรรมนี้มาสั่งสอนโลก ให้เราคำนึงถึงคุณค่าของพระพุทธเจ้าที่ได้อุตส่าห์พยายามที่สุด แล้วนำธรรมนั้นเข้ามาประดับตน จะได้เป็นผู้มีคุณค่าด้วยศีลด้วยธรรม

มนุษย์เรามีความงาม ความสงบร่มเย็นเพราะศีลเพราะธรรม หากว่าไม่มีศีลมีธรรมแล้ว ไม่มีโลกใดที่จะเดือดร้อนยิ่งกว่าโลกมนุษย์ เพราะมนุษย์นี้มีความเฉลียวฉลาด เมื่อไม่มีธรรมฉุดดึงออกไปจากความมืดบอด และกองทุกข์ทั้งหลายแล้ว ความฉลาดก็เป็นความฉลาดของกิเลสไปเสีย ก็ยิ่งสนุกสนานย่ำยีตีแหลกสัตว์ทั้งหลายให้ได้รับความลำบากลำบนมากมาย มนุษย์เราเมื่อไม่ฉลาดทางด้านอรรถธรรมแล้ว ก็ต้องฉลาดในทางอธรรม ทำการย่ำยีเบียดเบียนคดโกงรีดไถฆ่าแกงกันวันหนึ่ง ๆ ไม่มีประมาณ เพราะคำว่ากิเลสแล้วไม่เคยมีเมืองพอ และไม่เคยกรุณาปรานีใคร เห็นอกเห็นใจใคร จะทำด้วยอำนาจของมันถ่ายเดียว จะทำความชั่วเสียหายได้มากที่สุด ก็คือมนุษย์ที่ฉลาดไม่มีธรรมในใจนั่นแล

ความรู้วิชาที่เรียนมามากน้อย ถ้าไม่มีธรรมเป็นน้ำเชื่อมให้มีรสหวานเจือปนอยู่บ้างมีแต่กิเลสเอาไปใช้อย่างเดียวยิ่งใช้ได้อย่างสะดวกสบาย คนไหนฉลาดมากยิ่งใช้ได้คล่องถูกใจของกิเลส ได้ดังใจของกิเลส ถ้าฉลาดมีธรรมด้วย กิเลสใช้ไม่ได้สนิทเพราะธรรมเข้ากีดเข้าขวาง ธรรมเข้าแย่งชิง ธรรมเข้าปราบปราม กิเลสจึงไม่สามารถจะทำหน้าที่บนหัวใจคนที่มีธรรมได้อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย นี่เราทั้งหลายควรนำธรรมเข้าไปปราบปรามกิเลส

ภายในจิตใจซึ่งเคยเรืองอำนาจมานานเสียบ้าง จะได้เป็นประโยชน์แก่เรา กิเลสจะไม่รวบรัดเอาไปกินหมด ธรรมยังแย่งไว้บ้างพอได้อาศัยเวลาจนตรอกจนมุม

การไหว้พระสวดมนต์ นี่เป็นประเพณีของปราชญ์ที่ฉลาดแหลมคม นำพาให้เราทั้งหลายถือเป็นข้อปฏิบัติและเป็นคติตัวอย่างอันดีงาม การจดจารึกลงในคัมภีร์ใบลานก็เพื่อจะให้เข้าสู่จิตใจของคน ไม่ใช่จดจารึกลงในใบลานแล้วให้ใบลานเป็นผู้ท่องผู้บ่น ให้คัมภีร์ใบลานเป็นผู้กราบไหว้บูชาพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ ให้คัมภีร์ใบลานเป็นผู้รักษาศีล เป็นผู้ให้ทาน เป็นผู้ภาวนา เป็นผู้ประพฤติกายวาจาใจชอบ และให้คัมภีร์ใบลานไปสวรรค์นิพพาน แต่เพื่อคนเราโดยแท้

ท่านจดจารึกไว้ในคัมภีร์เพื่อเข้าสู่จิตใจของคน เมื่อคนได้อ่านในคัมภีร์ ได้ยินได้ฟังจากคัมภีร์แล้วก็เข้าสู่จิตใจ เกิดความเชื่อความเลื่อมใสนำไปประพฤติปฏิบัติ คนนั้นแลเป็นผู้จะกราบไหว้พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ คนนั้นแล เรานั้นแลเป็นผู้นับถือพระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ เรานั้นแลจะเป็นผู้ประพฤติปฏิบัติดีปฏิบัติชอบ ทั้งไหว้พระสวดมนต์ ทั้งให้ทาน ทั้งรักษาศีล ทั้งภาวนา ความดีงามทั้งหลายเข้าสู่ใจของเรา เพราะเรานั้นแลเป็นผู้ทำความดีทั้งหลาย เรานั้นแลเป็นชาวพุทธแท้ ผลดีที่เกิดขึ้นจากเราก็คือเรานั้นแลเป็นคนดีมีความสุข เรานั้นแลเป็นคนสวยงาม งามด้วยศีลงามด้วยธรรม งามด้วยความประพฤติ งามด้วยอัธยาศัยใจคอ งามไม่มีเวลาจืดจาง งามตั้งแต่เล็กจนโตเป็นหนุ่มเป็นสาว จนกระทั่งเฒ่าแก่ชรา งามไม่มีร่วงมีโรยก็คืองามด้วยศีลด้วยธรรม งามในโลกนี้แล้ว ใจผู้งามด้วยธรรมยังจะงามในโลกหน้า คือสุคโต ไปก็ดี อยู่ก็ดี เพราะอำนาจของศีลธรรมคุ้มครองรักษาผู้ปฏิบัติธรรม นี่แลที่ท่านจดจารึกลงในคัมภีร์เพื่อจะให้เข้าสู่จิตใจของเราดังที่อธิบายมา

จงเห็นคัมภีร์เป็นของสำคัญเช่นเดียวกับองค์ศาสดา ท่านสอนไว้อย่างไร นั่นแลคือองค์ศาสดากำลังบอก กำลังสอนอยู่ในเวลานั้น ในขณะที่เราได้อ่านคัมภีร์ใบลานที่ท่านชี้แนะแนวทางเรื่องศีลเรื่องธรรม เรื่องบุญเรื่องบาป ให้ละเว้นประการใด ให้บำเพ็ญคุณงามความดีประการใด ให้พึงเข้าใจว่านั้นคือองค์ศาสดากำลังชี้แจงแสดงบอกเราอยู่ในขณะที่เราอ่านและได้ยินได้ฟัง และให้น้อมเข้าสู่ใจของตนเพื่อผลอันดี จะได้เป็นสิริมงคลแก่เราจากอรรถจากธรรมที่เราได้ยินได้ฟังมานั้น ๆ สมชื่อว่าเราเป็นชาวพุทธ

คำว่าพุทธะ แปลว่าผู้รู้ พระพุทธเจ้าของเราไม่ใช่เป็นผู้โง่เขลาเบาปัญญา ถ้าพูดถึงความฉลาดแหลมหลักจอมนักปราชญ์ก็ไม่มีใครเกินพระพุทธเจ้า ได้ประกาศศาสนธรรมไว้จนกระทั่งทุกวันนี้ เราทั้งหลายปฏิบัติอยู่นี้ก็คือองค์ศาสดานั่นแลจะเป็นใครที่ไหน เราปฏิบัติตามพระพุทธเจ้าจึงเรียกว่าพุทธบริษัท ลูกศิษย์ของท่านผู้รู้ของจอมปราชญ์

กรุณานำธรรมนี้ไปประพฤติปฏิบัติเพื่อกำจัดสิ่งที่ไม่ดีทั้งหลายซึ่งอยู่ภายในตัวเรา ให้เบาบางและหมดสิ้นไป จะเป็นมงคลและมหามงคลแก่ตัวเราไม่มีสิ้นสุด

คน ๆ หนึ่งถ้าจะเทียบแล้วก็เหมือนกันกับรถคันหนึ่ง เวลารถนั้นเอาไว้ในบ้านในเรือนจอดทิ้งไว้ก็ไม่ค่อยเป็นไร นอกจากรักษาโจรมารที่จะมาฉกมาขโมยเอาเท่านั้น ที่ผิดกันก็คือคนเรานี้มันไม่เป็นเช่นนั้น อยู่ในบ้านก็ทำชั่วได้ อยู่นอกบ้านก็ทำชั่วได้ ยืนอยู่ก็ทำชั่วได้ นั่งอยู่ก็ทำชั่วได้ นอนอยู่ก็ทำชั่วได้ อิริยาบถทั้งสี่ทำดีทำชั่วได้ทั้งนั้น แต่ส่วนมากมักทำชั่วกันเสมอ เพราะฉะนั้น เราเป็นผู้ขับรถ คือใจของเราเป็นเจ้าของของร่างกายอันนี้ แต่ละราย ๆ ขอให้ทุกคนเรียนวิชาขับรถกฎจราจรให้ดี เวลาขับขี่ไปไหนมาไหนจะปลอดภัย

คำว่าเรียนวิชาขับรถกฎจราจร คือเรียนวิชาอรรถวิชาธรรมเข้าสู่ใจ วิธีปฏิบัติต่อตนเองต่อผู้อื่นเป็นอย่างไร หัวใจเขากับหัวใจเรามีความรู้สึกเช่นใดบ้าง คนเราย่อมมีความรู้สึกเช่นเดียวกัน รักสุขเกลียดทุกข์ รักความสรรเสริญเกลียดความนินทา เพราะฉะนั้น การพูดจาสนทนากันจงคำนึงถึงใจของเขากับใจของเราให้มีน้ำหนักเสมอกัน พูดไปตามเหตุตามผล ชื่อว่านักธรรมะ ชื่อว่าเป็นชาวพุทธ ชื่อว่าเป็นผู้สมัครสมาน ชื่อว่าเป็นผู้เห็นสมาคมเป็นของสำคัญ เห็นหมู่เพื่อนเป็นของสำคัญ เช่นเดียวกับเห็นเราเป็นผู้สำคัญคนหนึ่ง

เมื่อคิดอย่างนั้นแล้ว การดำเนินหน้าที่การงานต่าง ๆ ไม่ว่าจะเกี่ยวกับสังคม ไม่ว่าจะโดยลำพังเรา การขับขี่คือการปฏิบัติตัวด้วยกายวาจาใจ ความประพฤติโดยทางถูกต้องดีงามแล้วเราก็ปลอดภัย ไม่มีภัยมีเวรกับผู้ใด เฉพาะตัวเราเองก็เป็นคนดีสบายใจและเป็นสิริมงคลแก่เรา เช่นเดียวกับขับรถไปตามกฎจราจรและตามหลักวิชาที่เราเรียนมาแล้วนั้น รถย่อมปลอดภัยไม่ค่อยเสียหาย ไม่ค่อยเป็นอันตรายทั้งตัวเราและรถ การขับขี่ตัวเราเองในทางความประพฤติให้เป็นไปตามศีลธรรมอันเป็นกฎแห่งความปลอดภัย เราย่อมปลอดภัย ไม่มีมลทินติดตัว จิตใจย่อมเยือกเย็น และพยายามฝึกจนเคยชินที่เรียกว่าหัดขับรถ จนชินมือชินเท้าและชำนาญ

ศีลธรรมเหมือนกับถนนนั่นแหละ การประพฤติปฏิบัติตัวเองให้ถูกต้อง ให้เดินไปตามถนนคือศีลธรรม ต้องระมัดระวังและบังคับตน สิ่งใดที่จะเป็นความเสียหายให้นำธรรมเขาไปกีดกันหักห้ามอย่าคล้อยตามจะเคยตัว เช่นอยากไป ไปอะไรถามเจ้าของ อยากไปทำความชั่ว อย่าไป เพียงความอยากเท่านั้นก็เริ่มเสียแล้ว เพียงอยากทำความชั่วเท่านั้นก็เริ่มเสียแล้ว ลงได้ทำจะเสียมากเท่าไร การห้ามตนห้ามอย่างนี้ เราต้องการนักหรือความชั่ว โลกเขาไม่ต้องการความชั่ว ทำไมเราเกิดมาเป็นมนุษย์ทั้งคนจึงต้องการความชั่ว มันไม่เลวมากยิ่งกว่ามนุษย์ทั้งหลายแล้วหรือ นี่คือการเตือนตน แล้วก็ไม่ไป ถึงจะอยากก็ไม่ไป อยากทำก็ไม่ทำ อยากพูดก็ไม่พูด อยากคิดก็บังคับไม่ให้คิด นี้คือคนรักษาตัว ถ้าอยากอะไรทำอัน

นั้น ๆ นั้นคือคนไม่มีเหตุมีผล ไม่มีกฎ ไม่มีเกณฑ์ ไม่มีการรักษาตัว ตรงกันข้ามก็เป็นการทำลายตัวไปในตัวนั้นแหละ นี่แหละคือคนไม่มีธรรมขับขี่ตน ไม่มีกฎจราจรคือศีลธรรม

คนมีธรรมต้องมีความไตร่ตรอง มีความพินิจพิจารณาถึงความเคลื่อนไหวกายวาจาใจของตน ผิดถูกดีชั่วประการใด เทียบกับอรรถกับธรรมซึ่งเป็นกฎแห่งความปลอดภัย เมื่อธรรมท่านว่าอย่างนี้ การไปทำให้ขัดต่อธรรม ฝืนศีลธรรมก็คือฝืนตัวเอง ทำลายตัวเองนั่นแล เพราะศีลธรรมบอกทางที่ถูกที่ดี แต่ตนไปฝืนเสียเองก็เป็นความชั่วสำหรับตัว เมื่อเราพิจารณาเช่นนี้ เราหักห้ามเราอย่างนี้เป็นประจำ นานเข้าก็ลื่นไปเลย เพราะเราเคยฝึกฝนอบรมเราอย่างนี้จนจิตใจของเรายอมอยู่ในเหตุในผล อยากก็ไม่ทำ ครั้นต่อไปพออยากเท่านั้นถามตัวเองควรหรือไม่ควร ทักกันทันที พอว่าไม่ควร ๆ ความอยากนั้นจะอ่อนข้อลง ไม่กล้าฝืนเพราะเราไม่อนุโลมตาม นี่แหละวิธีรักษาตัวให้เป็นคนดีมีศีลมีธรรม ความเป็นคนมีศีลมีธรรมก็คือความเป็นคนดีนั้นแล ไม่ใช่ความเป็นเปรตเป็นผีพอจะให้กลัวศีลธรรมไม่อยากฝึกฝนอบรมตน

เราอยากเป็นคนดีทุกคน เราอยากมีความสุขความเจริญทุกคน ให้สุขให้ดีในทางที่ถูกต้องดีงาม อย่าดีเพียงชื่อเฉย ๆ อย่าให้ดีเพียงความเสกสรรปั้นยอ ความสรรเสริญเฉย ๆ ให้ดีโดยคุณภาพ ดีตามหลักความจริงด้วย นี้เป็นที่อบอุ่นเย็นใจสำหรับเราผู้ฝึกได้ ขอให้ทุกท่านนำไปประพฤติปฏิบัติ อย่าอยากเป็นคนดีทั้งที่ไม่ฝึก

ศีลธรรมเป็นสมบัติของทุก ๆ คน พระพุทธเจ้าท่านพอตัวแล้วทุกอย่าง พระสาวกอรหัตอรหันต์ที่เป็นสรณะของพวกเรา เช่น **พุทฺธ สรณ คจฺฉามิ สงฺฆ สรณ คจฺฉามิ** ท่านพอตัวหมดแล้ว ท่านประกาศธรรมสอนไว้ให้พวกเราเพื่อจะได้ขวนขวายคุณงามความดีสำหรับเราเดินตามรอยของท่าน แล้วก็เป็นความดีสำหรับเราทั้งปัจจุบันอนาคต นี้แหละธรรมมีความจำเป็นต่อโลกต่อเราอย่างนี้

ศาสนามีความจำเป็นต่อเรา เพราะศาสนาเป็นเครื่องชี้แนะในความประพฤติ หน้าที่การงานทุกสิ่งทุกอย่างให้ถูกต้องดีงาม ศาสนาจึงไม่เคยเป็นภัยต่อผู้ใด ไม่มีคำว่าศาสนาสอนคนให้ล่มจม ศาสนาเป็นภัยต่อคนไม่มี นอกจากคนเป็นภัยต่อตัวเองเพราะอำนาจของกิเลส เพราะอำนาจของความอยาก อยากดูอยากเห็น อยากได้ยินได้ฟัง อยากทำสิ่งนั้นอยากทำสิ่งนี้และทำไปตามความอยาก นี้เป็นความเสียหาย นี้เป็นเรื่องของกิเลสพาอยากพาทำ เรื่องของธรรมไม่ให้อยากในสิ่งที่ผิด ให้อยากในสิ่งที่ถูกที่ดี เมื่อทำลงไปก็ดี ทำมากดีมาก ทำน้อยดีน้อย ดีหลายครั้งหลายหนบวกกันเข้าก็เป็นดีมากล้นในตัวเรา การทำชั่วก็เช่นเดียวกัน ทำมากทำน้อยทำหลายครั้งหลายหน ชั่วต่อชั่วบวกกันเข้าก็เป็นกองชั่วทั้งตัว แล้วระบาดสาดกระจายไปหาคนอื่นให้ได้รับความเดือดร้อนไปตาม ๆ กัน ให้พากันเข้าใจ

ชั่วกับดีอยู่กับเรา ศาสนาท่านจึงชี้แนะให้พวกเราทั้งหลายผู้เป็นชาวพุทธได้รู้จักวิธีประพฤติปฏิบัติ

การแสดงธรรมก็เห็นว่าสมควร ขออำนาจแห่งคุณพระศรีรัตนตรัย คือ พระพุทธเจ้า พระธรรม พระสงฆ์ จงมาคุ้มครองท่านทั้งหลายให้มีความสุขกายสบายใจ ประกอบหน้าที่การงานด้วยความสวัสดีโดยทั่วกัน

****